

Ювенальна превенція як один із основних напрямків діяльності Національної поліції

Королук І.М., курсант 3-го курсу факультету №3

(м. Івано-Франківськ) НАВС.

Науковий керівник: в. о. завідувача кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін факультету №3 (м. Івано-Франківськ) НАВС, кандидат юридичних наук, доцент **Дроздова І.В.**

Зважаючи на складність демографічної ситуації в Україні та сучасну тенденцію до зростання рівня дитячої злочинності при недосконалої системи профілактики правопорушень серед дітей, перед суспільством постала проблема системної протидії таким явищам, як дитяча бездоглядність, жебрацтво, наркоманія з однієї сторони, та втягнення дітей у злочинну діяльність, жорстоке поводження з дітьми та торгівля ними, з іншої сторони. Це зумовило реформаційні процеси у складі правоохоронних підрозділів у справах дітей. Якщо раніше основним напрямком їх діяльності було визначено боротьбу зі злочинністю неповнолітніх, що зумовило місце кримінальної міліції у справах дітей у структурі кримінальної міліції, то сьогодні Законом України «Про Національну поліцію» пріоритетним функціональним напрямком діяльності таких підрозділів визначено саме превентивну діяльність. Це обумовило структурну реорганізацію системи правоохоронних підрозділів у справах дітей та розміщення підрозділу у структурі блоку превентивної діяльності Національної поліції.

Створення підрозділів ювенальної превенції (ювенальної поліції) обумовлено акцентами сучасності на соціальну реабілітацію дітей категорії так званого правоохоронного ризику, що сприятиме відновленню їх повноцінного соціального статусу, зменшенню соціальної напруженості у суспільстві та поліпшенню здоров'я нації.

За висновком Жана Зерматтена, Голови Комітету ООН із прав дитини, ювенальна юстиція є системою, і всі елементи цієї системи мають бути задіяні та функціонувати на рівні уряду. Вона є інструментом захисту, захищає права, підтримує дітей...Що стосується профілактики в ювенальній юстиції, то очевидно, що важлива не тільки підтримка родин, а й профілактика на всіх рівнях, не лише з боку фахівців. Адже це справа всіх — і батьків, і родин, і влади. Якщо роботу із запобігання правопорушенням доручити тільки фахівцям, то це буде помилкою, оскільки превенція, запобігання, попередження має відбуватися комплексно.

Якщо ми розглянемо зміст основних функцій ювенальної юстиції, то їх зміст визначатиме саме превентивні засади. Так, охоронна функція забезпечує надання переваги виховному впливу перед примусовими заходами. Відновна та примирна функції сприяє залагодженню конфліктів та вирішенню ситуацій, пов'язаних з правопорушеннями шляхом досягнення порозуміння між сторонами із залученням до розв'язання конфлікту соціального оточення та представників місцевих громад. Реабілітаційна функція застосовується і до дитини, яка потерпіла від жорстокого поводження або недбалого піклування, і до неповнолітнього правопорушника, який має бути ресоціалізований.

Треба зазначити, що Україною зроблено низку кроків для створення системи ювенальної превенції. Протягом певного періоду часу Верховна Рада України впровадила систему законодавчих актів, що регламентують сферу охорони дитинства, зокрема: Закони України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 № 20/95-В; «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III; «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III; «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 № 2789-III, «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 № 2342-IV та інші нормативні акти. Зазначені норми права визначатимуть також повноваження усіх органів державної влади, які становлять систему державних та соціальних суб'єктів захисту прав дітей, ювенальної превенції зокрема. Так, Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначатиме повноваження та функції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей; центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей; уповноважених підрозділів Національної поліції; приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції; школи соціальної реабілітації та професійного училища соціальної реабілітації органів освіти; центрів медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я; центрів соціально-психологічної реабілітації дітей; спеціальних виховних установ Державної кримінально-виконавчої служби України; притулку для дітей. Відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» до системи суб'єктів долучені органи опіки і піклування; центри медико-соціальної реабілітації

жертв насильства в сім'ї; кризові центри для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення зокрема.

Отже, ювенальна поліція є ключовим суб'єктом превентивної діяльності у сфері захисту прав дітей, що володіє спеціальними повноваженнями відповідно до Закону України «Про Національну поліцію». Однак, функціональні повноваження саме підрозділів ювенальної превенції, що діють в структурі Національної поліції, сьогодні нормативно не визначені. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей вже не відповідає чинному правовому полю. Проблемою, яка потребує негайного вирішення, залишатиметься також відсутність правового механізму взаємодії ювенальної поліції та усіх соціальних та державних суб'єктів, що забезпечують захист прав дітей.